

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Jakub Zdeněk
Název diplomové práce: Výkon trestu odnětí svobody v ústavněprávních souvislostech
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vladislav Vnenk, Ph.D.

I.

Kandidát předložil k obhajobě diplomovou práci na téma *Výkon trestu odnětí svobody v ústavněprávních souvislostech*. Stran samotné volby tématu diplomové práce lze uvést, že se jedná o problematiku stále aktuální, které je ze strany právní vědy věnována nedostatečná pozornost. Výběr tématu diplomové práce lze tedy jednoznačně kvitovat.

Současně je na místě ocenit, že kandidát jako téma své diplomové práce zvolil téma interdisciplinární, tedy na pomezí práva trestního a práva ústavního. Interdisciplinární témata mají však své úskalí nejen ve smyslu orientace v obou oborech práva (tedy v právu trestním a právu ústavním), ale také že s ohledem na zvolené téma diplomové práce (název práce v ústavněprávních souvislostech) je třeba preferovat v daném případě právo ústavní.

II.

Pokud jde o strukturu diplomové práce. V **úvodu** své diplomové práce kandidát představuje téma své diplomové práce, vysvětluje důvod volby tématu diplomové práce, jakož i stanovuje si její cíl, kterým *je podrobně rozebrat a analyzovat pouze vybrané aspekty trestu odnětí svobody a jejich přesahy a souvislosti do ústavního práva*. V úvodu diplomové práce je posléze blíže rozvedena struktura diplomové práce, kdy kandidát specifikuje obsah jednotlivých kapitol, které bude práce obsahovat. Z hlediska náležitostí úvodu předložené diplomové práce z pozice vedoucího postrádám metodologii a specifikaci výzkumných metod a postupů, jakým

způsobem bude kandidát při zpracování diplomové práce postupovat. V tomto směru je tak třeba konstatovat, že úvod diplomové práce neobsahuje veškeré podstatné náležitosti. Úvod je však akceptovatelný.

První kapitola diplomové práce je nazvána *Obecně k trestu odnětí svobody*. Kandidát se dopouští nepřesnosti hned v první větě první kapitoly, když uvádí, že *Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, trest odnětí svobody je jedním z nejrozšířenějších druhů ukládaných trestních sankcí, který může být uložen pouze za trestné činy, což stanovil článek 40 odst. 1 Listiny*. Z citovaného článku Listiny však tento závěr vůbec neplyne, neboť vzpomínaný článek stanoví, že jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. V kontextu dalších pasáží první kapitoly je patrné, že kandidát měl (zřejmě) na mysli čl. 39 Listiny, podle kterého *Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit*. V obdobném duchu jsou v první kapitole uváděny i jiné nepřesnosti, resp. zjevné nesprávnosti.

Například (str. 11) *Trestným činem se rozumí takové protiprávní jednání, které je jako trestný čin označeno v zákoně*. Tato definice však neodpovídá dikci § 13. odst. 1 tr. zákoníku, kde je legální definice trestného činu obsažena. Trestným činem totiž nemusí být pouze (aktivní) jednání, nýbrž i nekonání (tzv. omisivní trestné činy).

Dále (str. 16), kde diplomant vyjadřuje myšlenku, že *Toto ustanovení* (pozn. čl. 40 odst. 6 Listiny) *dává „benefit“ pachateli trestného činu při změně zákona, ve kterém je nová úprava pro něj výhodnější*. Z pohledu vedoucího práce je „benefit“ nevhodné označení. Dojde-li ke snížení hranic trestní sazby za trestný čin, resp. vypuštění trestného činu z trestněprávní úpravy, nejedná se o benefit pro pachatele, nýbrž o reakci zákonodárce na společenský vývoj, či situaci. K tomu také srov. závěry nálezu ÚS se sp. zn. IV.ÚS 158/2000 ze dne 22. 1. 2001.

Dále na str. 18 práce kandidát uvádí, že *ÚS se svým nálezu II.ÚS 3080/16 ze dne 23.5.2017 vyjádřil, že norem trestního práva nemá být užito tam, kde nelze věc řešit soukromoprávně*. Tato věta nedává smyslu, zřejmě se však jedná o formulační neobratnost.

Diplomant dále uvádí (str. 18-19), že *Zásada „ultima ratio“ v souvislosti s ukládáním nepodmíněného trestu odnětí svobody je zakotvena v § 55 odst. 2 TZ. Předmětné ustanovení vymezuje, že u trestných činů, u kterých horní hranice jejich sazby*

nepřevyšuje pět let, uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody lze jen za situace, kdy vzhledem k osobě pachatele je zřejmé, že jiný trest by neměl efekt na pachatele. Opětovně se jedná o nepřesnou interpretaci citovaného zákonného ustanovení. Nadto vedoucí práce nesdílí názor kandidáta, že v § 55 odst. 2 tr. zákoníku je zakotvena zásada *ultima ratio* trestu odnětí svobody. Srov. § 37 odst. 2, § 38 odst. 2 tr. zákoníku.

Na str. 21 diplomové práce kandidát uvádí, že *Z hlediska zvýšení trestní sazby existují dva zákonné důvody, kdy lze při ukládání trestu odnětí svobody zvýšit až o jednu třetinu horní hranici sazby za spáchaný trestný čin, nebo činy.* Jedná se taktéž o nepřesnost, neboť kandidát pomíjí, že ke zvýšení horní hranice trestní sazby dochází taktéž v případě, kdy je ukládán trest pachateli trestního činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108 odst. 1 tr. zákoníku), a není tedy správným závěrem, že existují dva zákonné důvody pro zvýšení horní hranice trestní sazby.

Obecně lze k této kapitole shrnout, že je zpracována velice nedostatečným a povrchním způsobem. Diplomát se žádným způsobem nevěnuje základním zásadám pro ukládání trestů ve smyslu trestněprávní nauky v ústavněprávních souvislostech. V první kapitole diplomové práce tak postrádám zejména zásadu individualizace trestu, zásadu humanismu trestních sankcí, jakož i zásadu personality trestu, jakož i bližší specifikace těchto zásad.¹ V tomto směru je nedostatečná i užitá literatura při vypracování této kapitoly. Namísto toho je v podkapitole *Základní zásady pro ukládání trestu odnětí svobody* obsažena dílčí podkapitola *In dubio pro reo a nebis in idem*. V této souvislosti je však nutno konstatovat, že zásada *in dubio pro reo* není zásadou významnou z hlediska úvah o druhu, či výměře trestu, nýbrž ústavněprávní zásadou, resp. limitem pro dokazování v trestním řízení, a tato zásada tedy nemá význam z hlediska trestního práva hmotného, nýbrž z hlediska trestního práva procesního. Samotné zařazení této dílčí podkapitoly je tedy nadbytečné a taktéž i nesprávné.

V **druhé kapitole** se diplomant věnuje problematice *Výkonu trestu odnětí svobody*. Struktura této kapitoly ne zcela koresponduje s jejím deklarovaným názvem, když první podkapitola se v zásadě právu na osobní svobodu, a podmínek jejího zbavení, avšak nikoliv vlastnímu výkonu trestu odnětí svobody. Patrně největším nedostatkem této kapitoly je nedostatek zdrojů, ze kterých kandidát při jejím zpracování vycházel.

¹ Srov. např. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 406.; KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 558.

Postrádám pak například ucelenou publikaci k problematice výkonu trestu odnětí svobody (DRÁPAL, Jakub., JIŘIČKA, Václav., RASZKOVÁ, Tereza. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021.), eventuelně dílčí odborné články vztahující se k tomuto tématu.

Byť lze ocenit snahu autora formulovat v rámci této kapitoly vlastní názory na danou problematiku, kvalitu těchto názorů výrazně snižuje nedostatek odborných zdrojů, a bližší odůvodnění vlastních názorů kandidáta. Diplomant se současně velmi často uchyluje k doslovným citacím zákonných ustanovení, případně k jejich opisu, aniž by se pokusil o bližší rozbor smyslu a účelu citovaných ustanovení, či prezentoval případná soudní rozhodnutí k dané problematice. Současně nejsou v dostatečné míře reflektovány ústavněprávní souvislosti zvoleného tématu.

Třetí kapitola je nadepsána jako *Práva, povinnosti odsouzených a možnosti jejich ochrany*. Současně se jedná o kapitolu z diplomové práce nejjobsáhlejší. Tato kapitola obsahuje obdobné vady, jako kapitoly předcházející, tedy zejména pouze povrchový popis jednotlivých práv odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, nikoliv bližší zkoumání, opakované a doslovné citace jednotlivých zákonných ustanovení a nedostatek odborných zdrojů, když kandidát vybočuje zpracovaným obsahem kapitoly z jejího deklarovaného názvu. Např. vedoucí práce považuje za zcela nadbytečné v rámci dílčí podkapitoly *Právo na soudní a jinou ochranu*, aby se kandidát zabýval pojmu neustrannosti soudce (str. 36), či aby se věnoval soustavě soudů ČR (str. 38-39). Na místo toho se kandidát mohl a měl zaměřit na jednotlivá dílčí práva a povinnosti odsouzených v rámci výkonu trestu odnětí svobody a podrobit je detailní analýze z ústavněprávního hlediska (což ostatně plyne z názvu předložené kvalifikační práce), a nikoliv se uchýlit pouze k jejich povrchovému popisu. Na straně druhé lze vyzdvihnout snahu kandidáta v rámci této kapitoly o odkazy na jednotlivá rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva u jednotlivých práv odsouzených v rámci (některých) dílčích podkapitol.

Dále je diskutabilní závěr diplomanta, že (str. 58) *Přístup ke vzdělání je základním právem, které je zakotveno v článku 33 odst. 1 Listiny*, když se nejedná pouze o přístup ke vzdělání. K tomu také srov. EÚLP a judikaturu ESLP.

V **závěru** diplomové práce kandidát rekapituluje jednotlivé kapitoly, přičemž uvádí, že *Jedním z hlavních cílů, která si tato diplomová práce vytyčila bylo srovnání situace de*

lege lata s faktickým stavem. Tento závěr však neodpovídá deklarovanému cíli diplomové práce, tak, jak byl vymezen v jejím úvodu, jak ostatně uvedeno výše v rámci tohoto posudku. Srovnání situace *de lege lata* s faktickým stavem neodpovídá obsahu jednotlivých kapitol diplomové práce. Stran obsahových náležitostí závěru diplomové práce postrádám bližší rozbor a odůvodnění jednotlivých názorů kandidáta, jakož i interpretaci výsledků zpracované diplomové práce. Závěr lze však označit za akceptovatelný.

III.

Z hlediska formálních náležitostí diplomové práce je třeba konstatovat, že kandidát dodržel minimální rozsah, který je pro tento typ práce stanoven vyhláškou děkana FPR č. 53D/2021, o státní závěrečné zkoušce-obhajoba diplomové nebo bakalářské práce. Z pozice vedoucího diplomové práce mám však výhrady k citační normě, kterou kandidát opakovaně nedodrжуje (poznámky pod čarou např. č. 2, 4, 6, 9, 10, 12, 15, 17, 20, 23, 29, 33, 39, 43, 51, 61, 67, 80, 94, 95, 107, 110, 117, 121, 128, 165). Diplomová práce je současně nesprávně číslována od svého počátku, nikoliv až od první strany vlastního textu, což kandidátovi ukládá čl. VI, bod č. 4 vzpomínané vyhlášky děkana.

Jak již naznačeno shora u jednotlivých kapitol, kandidát při zpracování diplomové práce nepracoval s dostatečným množstvím literatury, jak již bylo popsáno výše.

Ačkoliv předložená diplomová práce obsahuje 170 poznámek pod čarou, což lze z obecného hlediska považovat pro tento typ práce za zcela dostačující (resp. přesahující obvyklou míru citací v diplomové práci), pak je nutno uvést, že naprostá většina poznámek pod čarou tvoří odkaz na příslušné zákonné ustanovení, nikoliv na odborné literární, či jiné zdroje.

Z pozice vedoucího práce jsem nucen konstatovat, že předložená diplomová práce je na nízké úrovni, přičemž v podrobnostech lze odkázat na výše uvedené, je však z hlediska kvality akceptovatelná, což odráží v závěru navrhované hodnocení.

Podle příslušné vyhlášky děkana FPR č. 53D/2021, o státní závěrečné zkoušce – obhajoba diplomové nebo bakalářské práce (čl. VI, odst. 4) platí, že *Diplomová práce překračuje úroveň bakalářské práce rozsahem i hloubkou zpracování; tam, kde je to*

účelné, se doporučuje pracovat se zahraničními zdroji. Diplomová práce je odborným textem, který má charakter rozsáhlejší teoretické studie, která přináší nový pohled na zadaný problém nebo je fundovanou analýzou zkoumaného problému a variant jeho řešení. Účelem diplomové práce je osvědčit, že diplomant je s to po absolutoriu působit jako odborník v oboru právo, že si osvojil příslušné teoretické znalosti, že je schopen je sám aplikovat a doplňovat.

IV.

S ohledem na výše uvedené tedy diplomovou práci **doporučuji** k obhajobě, přičemž navrhuji její ohodnocení známkou **dobře** a to s předpokladem vysoké kvality obhajoby samé.

Otázky k obhajobě:

1. Srovnejte z ústavněprávního hlediska výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby z pohledu ústavně zaručeného práva na osobní svobodu a lidskou důstojnost.
2. Formulujte své názory *de lege ferenda* co do zlepšení podmínek osob ve výkonu trestu odnětí svobod.
3. Lze záznam z odposlechu dle § 18 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody použít jako důkaz v trestním řízení proti osobě, která se nenachází ve výkonu trestu odnětí svobody?

**JUDr. Vladislav Vnenk, Ph.D.,
vedoucí diplomové práce**